

W dniach **24 i 27 listopada 2014 roku** Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie zorganizował seminarium pt. „**Praca zespołu interdyscyplinarnego w zakresie realizacji procedury Niebieskie Karty**”, a w dniu **01 grudnia 2014 roku** seminarium pt. „**Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w pracy pracowników instytucji pomocy społecznej**”, które poprowadziła **dr Monika Florczak-Wątor**.

Seminarium skierowane było do pracowników instytucji pomocy społecznej, policji, służby zdrowia, sądów i edukacji.

Podczas seminariów zostały poruszone następujące zagadnienia:

1. Procedura „Niebieskie Karty” w świetle nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i innych aktów wykonawczych.
2. Praktyczne wskazówki dotyczące wypełniania formularza „Niebieskie Karty”.
3. Problemy związane z działaniem Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”.
4. Wystąpienia w ramach procedury „Niebieskie Karty” do innych organów i instytucji.
5. Procedura „Niebieskie Karty” a procedura karna.
6. Procedura „Niebieskie Karty” a procedura odebrania dziecka z rodziny.
7. Działania wobec sprawcy i ofiary inicjowane przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą.
8. Tworzenie lokalnego systemu wsparcia rodziny – praca w formule zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych.
9. Analiza przypadków wnoszonych przez uczestników.

I. Rekomendacje dotyczące realizacji procedury „Niebieskie Karty”

1. W razie zgłoszenia przez świadka lub członka rodziny przypadku przemocy w rodzinie, pracownik socjalny przed wypełnieniem Niebieskiej Karty A powinien w miarę możliwości podjąć działania sprawdzające zasadność uruchomienia procedury (wizyta w miejscu zamieszkania rodziny).
2. Jeżeli sprawcą przemocy w rodzinie jest dziecko należy zrezygnować z wszczynania procedury „Niebieskie Karty” i zawiadomić sąd opiekuńczy oraz prokuraturę. Przepisy nie przewidują prowadzenia procedury NK przeciwko dziecku, nie ma szczególnej regulacji prawnej będącej odpowiednikiem tej dotyczącej dziecka jako osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.
3. Jeśli osobą dotkniętą przemocą w rodzinie jest dziecko, a osobami stosującymi przemoc – jego rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka należy przeprowadzać w obecności pełnoletniej osoby najbliższej, a w razie jej braku należy odstąpić od wszczynania procedury NK i wystąpić do sądu rodzinnego.
4. Jeżeli dziecko jest świadkiem przemocy fizycznej stosowanej między jego rodzicami należy rozważyć możliwość potraktowania dziecka jako osoby dotkniętej przemocą psychiczną.
5. Karta C, w przeciwieństwie do Karty D, powinna być wypełniona na posiedzeniu zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Kartę C można wypełnić pod nieobecność osoby dotkniętej przemocą.

6. Ponowna przemoc każdorazowo wymaga udokumentowania Kartą C i D oraz rozważenia potrzeby zwołania grupy roboczej celem weryfikacji ustalonego planu pomocy.
7. W razie przeniesienia się rodziny objętej procedurą NK do innej gminy należy zakończyć procedurę na podstawie § 18 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z 2011 r., a następnie zawiadomić gminę nowego miejsca zamieszkania o podejrzeniu stosowania przemocy w rodzinie oraz przesłać dokumentację z procedury w takim zakresie, w jakim pozwoliłoby to na uniknięcie powielania dokonanych już czynności. W gminie nowego miejsca zamieszkania procedura powinna zostać otwarta na nowo przez wypełnienie formularza Niebieska Karta A. Z uwagi na brak możliwości stosowania przepisów k.p.a. nie jest możliwe przekazanie sprawy wg właściwości.
8. W razie zmiany miejsca zamieszkania tylko przez ofiarę lub sprawcę przemocy należy kontynuować procedurę NK oraz nawiązać kontakt z przewodniczącym zespołu interdyscyplinarnego w nowym miejscu zamieszkania ofiary lub sprawcy. W nowym miejscu zamieszkania powinna zostać powołana grupa robocza i dalsze działania w ramach procedury NK powinny być prowadzone w oparciu o zasadę współpracy i wymiany informacji przez obie grupy robocze. Decyzja o zakończeniu realizacji procedury powinna zostać podjęta wspólnie.
9. W procedurze NK nie obowiązują przepisy dotyczące udostępniania dokumentacji stronom, gdyż nie znajdują w niej zastosowania przepisy k.p.a. Strony mogą uzyskać jedynie wgląd do dokumentów obejmujących ich własne dane osobowe. Dane osobowe drugiej strony podlegają ochronie.
10. W razie orzeczenia rozwodu, jeśli byli małżonkowie ze sobą nie mieszkają i nie gospodarują, należy zakończyć procedurę NK, gdyż nie są oni członkami rodziny w rozumieniu art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (podstawa prawna zakończenia procedury NK - § 18 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z 2011 r.).
11. Jeżeli sprawca przemocy został ubezwłasnowolniony procedurą NK należy zakończyć z uwagi na brak możliwości przyjęcia umyślnego działania w rozumieniu art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a tym samym brak przemocy w rodzinie w rozumieniu tego przepisu (podstawa prawna zakończenia procedury NK - § 18 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z 2011 r.).
12. O zakończeniu procedury NK należy powiadomić pisemnie osobę, co do której istnieje podejrzenie, że stosowała przemoc w rodzinie oraz osobę, co do której istnieje podejrzenie, że była dotknięta przemocą w rodzinie, a ponadto inne podmioty uczestniczące w procedurze, których przedstawiciele byli w składzie grupy roboczej.

II. Rekomendacje dotyczące realizacji procedury odebrania dziecka z rodziny

1. Efektywna realizacja procedury odebrania dziecka z rodziny wymaga uprzedniego ustalenia zasad współdziałania przedstawicieli pomocy społecznej, policji i ochrony zdrowia. Stąd zaleca się zawarcie między tymi instytucjami stosownego porozumienia ustalającego osoby kontaktowe, podział obowiązków (np. w zakresie przewozu dziecka), stosowaną dokumentację.
2. W razie braku jednolitej wspólnej procedury objętej porozumieniem, o którym mowa w pkt 1 wskazanym jest wydanie przez kierownika / dyrektora ośrodka pomocy społecznej zarządzenia regulującego przebieg procedury oraz stosowaną w jej ramach dokumentację (wzory stosowanych dokumentów powinny stanowić załącznik do zarządzenia).

3. W razie sporu o to, czy zachodzi przesłanka do odebrania dziecka, tj. bezpośrednie zagrożenie dla jego zdrowia i życia, decydujące znaczenie ma zdanie pracownika socjalnego. Powinien on swoją decyzję podjąć wspólnie z policją i przedstawicielem służby zdrowia, a w razie rozbieżności zdań odebrać od tych osób na piśmie oświadczenie co do zasadności odebrania dziecka w rodzinie. Zasadność odebrania dziecka podlega kontroli sądu.

III. Rekomendacje dotyczące pracy w ramach zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej

1. Problemy związane z brakiem współdziałania niektórych członków zespołu lub grupy roboczej należy rozwiązywać na poziomie organów, które podpisały porozumienie ustalające zasady delegowania tych osób do zespołu lub grupy. Porozumienie to wymaga renegotjacji lub wypowiedzenia i zawarcia z innym podmiotem.
2. Osoby uczestniczące w posiedzeniach zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej jako osoby zaproszone dla przedstawienia określonego stanowiska lub przekazania informacji nie składają oświadczenia o poufności oraz mogą uczestniczyć jedynie w tej części posiedzenia, w jakiej nie są ujawniane informacje poufne, do których nie mają one dostępu. W protokole z posiedzenia zespołu lub grupy należy odnotować fakt ich obecności oraz moment opuszczenia posiedzenia.
3. Niedopuszczalne jest umożliwienie osobom nie będącym członkami zespołu lub grupy roboczej zapoznanie się z całością lub częścią dokumentacji zgromadzonej w ramach procedury NK. Jest to naruszenie wymogu poufności oraz ustawy o ochronie danych osobowych.
4. Udział danej osoby na prawach członka w posiedzeniu zespołu lub grupy roboczej wymaga powołania jej przez wójta / burmistrza / prezydenta miasta do zespołu lub grupy roboczej jako członka przed posiedzeniem.
5. Rada Gminy / Miasta nie może w uchwale o powołaniu zespołu interdyscyplinarnego rozszerzać zakresu jego obowiązków poza ten wyznaczony ustawowo z uwagi na brak stosownego upoważnienia ustawowego.
6. Rada Gminy / Miasta w sposób wyczerpujący powinna określić szczegółowe zasady funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego (regulamin pracy zespołu może stanowić załącznik do uchwały). Określanie owych zasad samodzielnie przez zespół interdyscyplinarny pozostaje w sprzeczności z treścią art. 9a ust. 15 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
7. Grupa robocza powinna mieć określone szczegółowe zasady jej funkcjonowania (regulamin pracy), z uwagi na to, że kwestie te nie są uregulowane w ustawie, jak również Rada Gminy / Miasta nie jest upoważniona do ich uregulowania. Regulamin pracy może zostać przyjęty 1) przez grupę roboczą w drodze uchwały, 2) przez zespół interdyscyplinarny w drodze odrębnej uchwały lub w uchwale o powołaniu grupy roboczej.
8. Grupa robocza każdorazowo powinna być powoływana przez zespół interdyscyplinarny uchwałą podjętą na posiedzeniu lub poza posiedzeniem w drodze indywidualnego zbierania głosów. Powoływanie grupy roboczej przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego pozostaje w sprzeczności z art. 9a ust. 10 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, co zostało potwierdzone w wyroku WSA o sygn. IV SA/Wr 743/11 oraz we Wskazówkach do realizacji zadań wynikających z rozporządzenia RM w sprawie procedury NK z 10 X 2012 r.

przygotowanych przez zespół powołany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.